

інформації». Офіційний Вісник України. 2016. 79. 13.10.2016.

Огурченко В.Г.,
кандидат юридичних наук,
докторант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НАУКОВІ ДИСПУТИ ЩОДО ЗНАЧЕННЯ ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИБОРЧИМ ПРОЦЕСОМ В УКРАЇНІ

Збирання доказової інформації має незамінне значення під час досудового розслідування. Серед усієї сукупності процесуальних дій в кримінальних провадженнях за фактом вчинення протиправних дій, пов'язаних з виборчим процесом в Україні, найбільш важливою слідчою (розшуковою) дією є допит. Це визначається низкою чинників. Адже переважна кількість кримінальних правопорушень досліджуваної категорії вчинюється за наявності великої кількості фактичних очевидців події (будь-то масові заворушення, порушення порядку передвиборної агітації, хуліганські дії). Тобто в пам'яті людей залишається достатня кількість інформації, яку можна використовувати в конкретному кримінальному провадженні. Якраз для її фіксації та документування й допитується значна кількість осіб.

Відносно дефініції поняття допиту, необхідно зазначити, що однієї точки зору з цього приводу у науковців немає. Взагалі, його можна визначити, як зазначають окремі науковці, як регламентований кримінально-процесуальним законом процес специфічної вербальної взаємодії з допитуваним, під час якої слідчий (прокурор, суддя), використовуючи законні практичні прийоми і методи психологічного впливу, отримує від допитуваного і фіксує у протоколі усну інформацію про відомі йому обставини, що мають значення для розслідування злочину [6, с. 190]. З приводу черговості допиту М. С. Строгович наголошує на тому, що потерпілий має допитуватися до допиту свідків, оскільки, в такий спосіб усувається вплив показань, даних свідками в суді, на показання

потерпілого, який, на відміну від свідків, до допиту не видаляється із зали судового засідання. Окрім того, дані ним показання, щодо обставин вчинення злочину, від якого він постраждав, в значній мірі обумовлюють порядок і зміст допиту підсудного, свідка та перевірки інших доказів [5, с. 296].

В свою чергу, інша група вчених (В. М. Глібко, А. Л. Дудніков, В. А. Журавель) зазначають, що це процесуальна дія, котра являє собою регламентований кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування осіб, які беруть у ньому участь, спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини у справі [1, с. 252]. А вже інші науковці вказують на те, що прямий допит – це допит, який здійснюється між двома учасниками судового процесу, тобто одна особа (прокурор, захисник або обвинувачений) ставить запитання, а інша (свідок) – відповідає [3, с. 89],

На нашу думку, досить чітко сформулював зазначене поняття О. В. Дулов, який визначив допит як слідчу і судову дію, що полягає в отриманні та фіксації показань про обставини, що мають значення по справі безпосередньо від допитуваної особи, якою є свідок, потерпілий, підозрюваний, і яка проводиться в суворій відповідності з кримінально-процесуальним законом [2, с. 306].

Підтримуючи думки зазначених науковців, вважаємо, що допит – це слідча (розшукова) дію, що являє собою регламентований кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування осіб з метою отримання показань про подію, яка стала предметом кримінального провадження.

Крім того, слід наголосити, що при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з виборчим процесом в Україні, допит складається з трьох етапів: підготовки, безпосереднього проведення та фіксації результатів. Адже без відповідного планування допит взагалі може не дати жодних результатів, крім погіршення ситуації. До них, як вважає окрема група науковців (В. К. Весельський, В. С. Кузьмічов, В. С. Мацишин, А. В. Старушкевич), слід віднести три основних елементи:

– організаційний – забезпечення раціонального проведення допиту (коли і де доцільно провести його з позиції раціонального використання бюджету часу і можливостей слідчого – сьогодні, завтра, вранці, які

використати технічні засоби і т.п.);

– змістовний – визначення повноти і взаємозв'язку обставин, що підлягають встановленню;

– тактичний – встановлення відповідних засобів і прийомів вирішення конкретних завдань допиту» [4, с. 61].

Констатуючи вищезазначене, потрібно вказати, що обов'язковою слідчою (розшуковою) дією при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з виборчим процесом в Україні, є допит різних категорій осіб. Адже в провадженнях досліджуваної категорії велика кількість доказової інформації здобувається завдяки проведенню вказаної групи процесуальних дій. Безпосередньо під час проведення допиту потрібно застосовувати відповідні тактичні прийоми для найбільшої його ефективності, зокрема: встановлення психологічного контакту із допитуваним; пред'явлення доказів; приховування меж поінформованості уповноважених осіб.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика : підручник для студ. юрид. ВНЗ / [В. М. Глібко, А. Л. Дудніков, В. А. Журавель та ін.] за ред. В.Ю. Шепітька. К.: Видавничій Дім «Ін Юре», 2001. 576 с.

2. Криміналістика: учебное пособие / А.В. Дулов, Г.И. Грамович, А.В. Лапин и др.; Под ред. А.В. Дулов. Мн.: ИП «Экоперспектива», 1998. 415 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / Є. М. Блажівський та ін. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с.

4. Особливості провадження допиту підозрюваного (обвинуваченого) з метою недопущення тортур та інших порушень прав людини : Посібник / [Весельський В.К., Кузьмічов В.С., Мацишин В.С., Старушкевич А.В.]. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2004. 148 с.

5. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса / М.: Издательство «Наука», 1970. Том II. 516 с.

6. Янковий М. О. Генезис поняття та сутність допиту. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2007. № 5. С. 185–187.